EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

22. aprill 2010 *

Kohtuasjas C-122/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Symvoulio tis Epikrateiase (Kreeka) 11. novembri 2008. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. aprillil 2009, menetluses

Enosi Efopliston Aktoploïas jt

versus

Ypourgos Emporikis Naftilías

Ypourgos Aigaíou

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud C. Toader, C. W. A. Timmermans (ettekandja), K. Schiemann ja P. Kūris,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,
kohtusekretär: ametnik N. Nanchev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. veebruari 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Enosi Efopliston Aktoploïas jt, esindaja: *dikigoros* A. Kalogeropoulos,

– Kreeka valitsus, esindajad: S. Chala ja S. Trekli,

– Euroopa Komisjon, esindajad: L. Lozano Palacios ja D. Triantafyllou,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb EÜ artiklite 10, 49 ja 249 ning nõukogu 7. detsembri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 3577/92 teenuste osutamise vabaduse põhimõtte kohaldamise kohta merevedudel liikmesriikides (merekabotaaž) (EÜT L 364, lk 7; ELT eriväljaanne 06/02, lk 10) artiklite 1, 2, 4 ja 6 tõlgendamist.

2 Kõnealune taotlus esitati kahes kohtumenetluses, esiteks ühingu Enosi Efopliston Aktoploïas ja nelja kabotaažiga tegeleva aktsiaseltsi ANEK, Minoïkes Grammes, N. E. Lésvou ja Blue Star Ferries kaebus Ypourgos Emporikis Naftilías (kaubalaevastikuminister) vastu ning teiseks Ypourgos Aigaíou (Egeuse mere minister) vastu seoses viimaste poolt vastu võetud kahe dekreedi kehtivusega ja merekabotaaži allutamisega teatavatele tingimustele.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

3 Määruse nr 3577/92 artikli 1 lõike 1 kohaselt:

„Alates 1. jaanuarist 1993 kehtib vabadus osutada mereveoteenuseid liikmesriigis (merekabotaaž) ühenduse laevaomanike suhtes, kelle laevad on liikmesriigi registrisse kantud ja kes sõidavad liikmesriigi lipu all, eeldusel et need laevad vastavad kõikidele selles liikmesriigis ettenähtud kabotaažitingimustele, sealhulgas Eurose registrisse kantud laevad, kui nõukogu selle registri kinnitab."

4 Määruse nr 3577/92 artikkel 6 sätestab:

„1. Erandina ei rakendata järgmiste mereveoteenuste puhul, mida osutatakse Vahemerel ja piki Hispaania, Portugali ja Prantsusmaa rannikut, ajutiselt käesolevat määrust:

– matkelaevateenused kuni 1. jaanuarini 1995,

– strateegiliste kaupade (nafta, naftatooted ja joogivesi) vedu kuni 1. jaanuarini 1997,

– teenused, mida osutavad laevad kogumahutavusega alla 650, kuni 1. jaanuarini 1998,

– regulaarsed reisijateveo- ja parvlaevateenused kuni 1. jaanuarini 1999.

2. Erandina ei rakendata saarekabotaaži puhul Vahemerel ja kabotaaži puhul Kanaari saarte, Assooride ja Madeira, Ceuta ja Melilla, Prantsuse Atlandi ookeani rannikul asuvate saarte ja Prantsuse ülemeredepartemangude vahel ajutiselt käesolevat määrust kuni 1. jaanuarini 1999.

3. Sotsiaal-majandusliku ühtekuuluvuse tõttu pikendatakse lõikes 2 sätestatud erandit, mis käsitleb regulaarseid reisijateveo- ja parvlaevateenuseid ja teenuseid, mida osutavad laevad kogumahutavusega alla 650, Kreeka puhul kuni 1. jaanuarini 2004."

Siseriiklikud õigusnormid

5 Seadus 2932/2001 „Teenuste osutamise vabadus merekabotaažis ja muud küsimused" (*Filo Efimeridas tis Kiverniseos* (edaspidi „*FEK*") A' 145/27.6.2001) sätestab oma artikli 1 lõikes 1:

„Alates 1. novembrist 2002 võib vabalt osutada mereveoteenuseid, kui: a) neid osutab hüvitise vastu Euroopa Ühenduse (EÜ) liikmesriigi või Euroopa Majanduspiirkonna

(EMP) või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riigi laevaomanik, välja arvatud Šveitsi laevaomanikud, ning b) kui neid osutatakse mandril ja saartel või saartel asuvate sadamate vahel reisijate ja sõidukite veoks mõeldud laevade, reisi- või kaubalaevadega, mis kurseerivad reisijateveoks mõeldud regulaarliinidel või regulaarsetel parvlaevaliinidel, ning laevadega, mille kogumahutavus on alla 650 arvestusühiku […], tingimusel et need laevad on kantud Kreeka või mõne muu EÜ liikmesriigi või EMP või EFTA riigi laevaregistrisse, välja arvatud Šveits, ning sõidavad selle riigi lipu all."

6 Seaduse 2932/2001 artikli 3 lõike 1 kohaselt:

„Reisijate ja sõidukite, reisijate või kaubaveoks mõeldud laev lastakse käiku üheks aastaks, mis hakkab kulgema 1. novembrist (regulaarne teenindus)."

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

7 Põhikohtuasja kaebajad esitasid eelotsusetaotluse esitanud kohtule kaks kaebust. Esimesega neist kaebustest palutakse tühistada kaubalaevastikuministri 19. oktoobri 2001. aasta dekreet 3332.3/1, garantiikiri, mille kohaselt on laeva liinil käikulaskmise tingimused nõuetekohaselt täidetud (*FEK* B' 1448/22.10.2001), ning teisega tühistada kaubalaevastikuministri ja Egeuse mere ministri 19. oktoobri 2001. aasta dekreet 3332.3/3, millega kehtestatakse laeva regulaarsel liinil käikulaskmise deklaratsiooni

vorm, sisu ja muud elemendid ning selleks nõutavad dokumendid ja tingimused (*FEK* B' 1448/22.10.2001).

8 Nimetatud kaebajad väidavad muu hulgas, et seaduse 2932/2001 asjakohased sätted, mille alusel nimetatud dekreedid vastu võeti, on kehtetud, kuna need on vastuolus eelkõige nii EÜ artikliga 49 kui ka määruse nr 3577/92 teatud sätetega.

9 Põhikohtuasjas esitati esimene eelotsuse küsimus, millele on vastatud 28. septembri 2006. aasta määrusega kohtuasjas C-285/05: Enosi Efopliston Aktoploïas jt. Selles kohtuasjas esitatud esimese küsimusega tahtis eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrusest nr 3577/92 võib tuleneda isikutele õigusi enne 1. jaanuari 2004, kuigi kõne all oleva kabotaažiteenuse osas on see määrus Kreekas kohaldatav alles alates sellest kuupäevast.

10 Vastuse raames sellele küsimusele otsustas Euroopa Kohus eespool viidatud määruse Enosi Efopliston Aktoploïas jt punktides 17–19 järgmist:

„17 […] [K]ui määruses on määratud liikmesriigile kindel tähtaeg talle kehtestatud kohustuste täitmiseks, ei saa eraõiguslikud isikud järelikult enne selle tähtaja möödumist asjaomasele määrusele tugineda (vt selle kohta 10. novembri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-156/91: Hansa Fleisch Ernst Mundt, EKL 1992, lk I-5567, punkt 20).

18 Mis puudutab määrust nr 3577/92, siis selle artikli 6 lõigetest 2 ja 3 tuleneb, et kabotaaž Kreeka saarte vahel, et tagada reisijateveo- ja parvlaevateenused ja teenused, mida osutavad laevad kogumahutavusega alla 650 tonni, arvati kõnesoleva määruse kohaldamisalast välja kuni 1. jaanuarini 2004. Selle sätte sõnastusest ilmneb, et sellest ajutisest erandist ei ole lubatud kõrvale kalduda. Seepärast avaldusid määruse õiguslikud tagajärjed konkreetses kabotaažisektoris alles alates 1. jaanuarist 2004 ja nii saab see määrus eraõiguslikele isikutele õigusi anda alles sellest kuupäevast (vt selle kohta ka [14. detsembri 1971. aasta] otsus kohtuasjas [43/71:] Politi, [EKL 1971, lk 1039,] punkt 10).

19 Sellist tõlgendust ei sea kahtluse alla loogika, millest lähtus Euroopa Kohus 18. detsembri 1997. aasta otsuse kohtuasjas C-129/96: Inter-Environnement Wallonie (EKL 1997, lk 7411) punktis 45, milles ta sedastas, et isegi kui liikmesriigid ei ole kohustatud võtma neid meetmeid enne ülevõtmise tähtaja lõppu, tuleneb EÜ artikli 10 teisest lõigust koostoimes EÜ artikli 249 kolmanda lõigu ja nõukogu 18. märtsi 1991. aasta direktiiviga 91/156/EMÜ, millega muudetakse direktiivi 75/442/EMÜ jäätmete kohta (EÜT L 78, lk 32; ELT eriväljaanne 15/01, lk 23), et selle tähtaja jooksul peavad nad hoiduma vastu võtmast norme, mis võivad oluliselt kahjustada direktiiviga taotletud tulemuse saavutamist. Ka eeldusel, et määruses nr 3577/92 ette nähtud ajutist erandit saab võrrelda direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtajaga, ei ilmne eelotsusetaotlusest konkreetselt, et põhikohtuasjas oleks heidetud Kreeka Vabariigile ette, et ta võttis vastu õigusnormid, mis kahjustavad oluliselt selle määruse kohaldamist alates 1. jaanuarist 2004."

11 Võttes arvesse eespool viidatud määruse Enosi Efopliston Aktoploïas jt punkti 19, leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vastus kohtuasjas C-285/05 esitatud esimesele eelotsuse küsimusele võib olla teistsugune, kui korraga on täidetud mõlemad järgmised tingimused, st a) Euroopa Kohus arvab, et üleminekuerandi kehtivuse ajal kuni 1. jaanuarini 2004, mil määrust nr 3577/92 Kreeka Vabariigi suhtes ei kohaldatud, oli Kreeka seadusandja kohustatud hoiduma vastu võtmast õigusnorme, mis võivad oluliselt kahjustada määruse nr 3577/92 täielikku ja tõhusat kohaldamist Kreekas

alates 1. jaanuarist 2004, ning b) Euroopa Kohus leiab, et õigusnormid, mis Kreeka seadusandja võttis vastu enne 1. jaanuari 2004 ja mis omavad tähtsust põhikohtuasja vaidluse lahendamise seisukohast, kahjustavad oluliselt määruse nr 3577/92 täielikku ja tõhusat kohaldamist Kreekas alates 1. jaanuarist 2004.

12 Leides, et kohtuvaidluste lahendamiseks on vaja täiendavalt tõlgendada EÜ artikleid 10, 49 ja 249 ning määruse nr 3577/92 teatud sätteid, otsustas Symvoulio tis Epikrateias (riiginõukogu) kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas EÜ artikli 10 teise lõigu ja EÜ artikli 249 teise lõigu mõttes:

a) oli Kreeka seadusandja kohustatud ajal, mil Kreeka Vabariigi suhtes kehtis […] määruse […] nr 3577/92 […] artikli 6 lõikes 3 ette nähtud ajutine – ehk kuni 1. jaanuarini 2004 kehtiv – erand selle määruse kohaldamisest, hoiduma vastu võtmast õigusnorme, mis võivad oluliselt kahjustada määruse nr 3577/92 täielikku ja tõhusat kohaldamist Kreekas alates 1. jaanuarist 2004;

b) kas eraõiguslikel isikutel on õigus tugineda kõnesolevale määrusele, et vaidlustada Kreeka seadusandja enne 1. jaanuari 2004 vastu võetud õigusnormide kehtivus juhul, kui need siseriiklikud õigusnormid kahjustavad

oluliselt määruse täielikku ja tõhusat kohaldamist Kreekas alates 1. jaanuarist 2004?

2. Kas juhul, kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, kahjustatakse määruse nr 3577/92 täielikku kohaldamist Kreekas alates 1. jaanuarist 2004 oluliselt sellega, et Kreeka seadusandja võttis enne 1. jaanuari 2004 vastu õigusnormid, mis on ammendavad ja alalised, milles ei nähta ette nende kehtetuks muutumist alates 1. jaanuarist 2004 ja mis on vastuolus määrusega nr 3577/92?

3. Kas juhul, kui vastus esimesele ja teisele eelotsuse küsimusele on jaatav, võimaldavad määruse nr 3577/92 artiklid 1, 2 ja 4 vastu võtta siseriiklikke õigusnorme, mille kohaselt võivad laevaomanikud kabotaažiteenuseid osutada üksnes konkreetsetel liinidel, mille selles valdkonnas pädev siseriiklik ametiasutus igal aastal kindlaks määrab, ning eelneva haldusloa alusel, mis on välja antud vastavalt loakorrale, millel on järgmised omadused:

   a) see puudutab ühtviisi kõiki saari teenindavaid liine;

   b) pädevatel siseriiklikel ametiasutustel on võimalus nõustuda esitatud laeva liinil käikulaskmise loa taotlusega, tehes oma kaalutlusõigust kasutades või ilma, et ta määraks eelnevalt kindlaks kohaldatavad kriteeriumid, ühepoolselt muudatusi taotluse elementides, mis käsitlevad teenuste osutamise sagedust ja katkestamise perioodi ning tasumäärasid?

4. Kas juhul, kui vastus esimesele ja teisele eelotsuse küsimusele on jaatav, kehtestab EÜ artikli 49 mõttes teenuste osutamise vabaduse lubamatu piirangu siseriiklik õigusnorm, millega nähakse ette, et laevaomanik, kellele haldusasutus on andnud laeva konkreetsel liinil käikulaskmise loa (rahuldades tema taotluse esialgses vormis või muutes eelnevalt mõnda selle elementi, kusjuures laevaomanik nõustus nende muudatustega), on põhimõtteliselt kohustatud osutama asjaomasel liinil teenust katkematult kogu aastase teenindusperioodi vältel ja peab enne teenindama hakkamist esitama selle kohustuse täitmise tagamiseks garantiikirja, kusjuures garantii nõutakse tervikuna või osaliselt sisse asjaomase kohustuse täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise korral?"

Eelotsuse küsimused

Teine küsimus

13 Oma teise küsimusega, mida tuleb esimesena uurida, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas juhul, kui eeldada, et ajal, mil Kreeka Vabariigi suhtes kehtis määruses nr 3577/92 ette nähtud erand selle määruse kohaldamisest, mille jooksul on ta kohustatud hoiduma vastu võtmast õigusnorme, mis võivad oluliselt kahjustada nimetatud määruse täielikku ja tõhusat kohaldamist alates 1. jaanuarist 2004 – kuni selle erandi tähtaja möödumiseni –, kahjustas Kreeka oluliselt määruse nr 3577/92 täielikku ja tõhusat kohaldamist, kuna Kreeka seadusandja võttis enne 1. jaanuari 2004 vastu ammendavad ja alalised õigusnormid, mis on vastuolus määrusega nr 3577/92 ning milles ei nähta ette nende kehtetuks muutumist alates 1. jaanuarist 2004.

14 Kaebajad põhikohtuasjas leiavad, et sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, samas kui Kreeka valitsus ja Euroopa Komisjon on sisuliselt seisukohal, et sellele tuleb vastata eitavalt.

15 Sellega seoses tuleb märkida, et lihtsalt asjaolu põhjal, et liikmesriik on aastal 2001 võtnud vastu sellised õigusnormid nagu seadus 2932/2001, eeldusel et need ei ole määrusega nr 3577/92 kooskõlas, ei saa iseenesest leida, et need kahjustaks oluliselt selle määruse kohaldamist peale ajutise erandi perioodi lõppu, milleks on 1. jaanuar 2004, olenemata sellest, kas need õigusnormid on ammendavad. Selline asjaolu ei takista iseenesest nimetatud määruse täielikku kohaldamist peale ajutise erandi perioodi lõppu.

16 Sama kehtib ka juhul, kui sellised õigusnormid nagu seadus 2932/2001 on alalised. Lisaks – nagu märkisid õigesti Kreeka valitsus ja komisjon – ei takista miski nende õigusnormide kehtetuks tunnistamist enne ajutise erandi perioodi lõppemist.

17 Järelikult tuleb teisele küsimusele vastata, et kui eeldada, et ajal, mil Kreeka Vabariigi suhtes kehtis määruses nr 3577/92 ette nähtud erand selle määruse kohaldamisest, oli Kreeka seadusandja kohustatud hoiduma vastu võtmast õigusnorme, mis võivad oluliselt kahjustada nimetatud määruse täielikku ja tõhusat kohaldamist alates 1. jaanuarist 2004 – s.o kuupäev, millal nimetatud erandi tähtaeg lõppes –, ei kahjusta oluliselt määruse nr 3577/92 täielikku ja tõhusat kohaldamist ainuüksi asjaolu, et Kreeka seadusandja võttis 2001. aastal vastu ammendavad ja alalised õigusnormid, mis on vastuolus määrusega nr 3577/92 ning milles ei nähta ette nende kehtetuks muutumist alates 1. jaanuarist 2004.

Esimene, kolmas ja neljas küsimus

18 Arvestades teisele küsimusele antud vastust, ei ole esimesele küsimusele vaja vastata. Lisaks ei ole vaja vastata kolmandale ja neljandale küsimusele, kuna need esitati juhuks, kui vastus kahele esimesele küsimusele on jaatav.

Kohtukulud

19 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Kui eeldada, et ajal, mil Kreeka Vabariigi suhtes kehtis nõukogu 7. detsembri 1992. aasta määruses (EMÜ) nr 3577/92 teenuste osutamise vabaduse põhimõtte kohaldamise kohta merevedudel liikmesriikides (merekabotaaž) ette nähtud erand selle määruse kohaldamisest, oli Kreeka seadusandja kohustatud hoiduma vastu võtmast õigusnorme, mis võivad oluliselt kahjustada nimetatud määruse täielikku ja tõhusat kohaldamist alates 1. jaanuarist 2004 – s.o kuupäev, millal nimetatud erandi tähtaeg lõppes –, ei kahjusta oluliselt määruse nr 3577/92 täielikku ja tõhusat kohaldamist ainuüksi asjaolu, et Kreeka

seadusandja võttis 2001. aastal vastu ammendavad ja alalised õigusnormid, mis on vastuolus määrusega nr 3577/92 ning mis ei näe ette nende kehtetuks muutumist alates 1. jaanuarist 2004.

Allkirjad